

JONAJON O'ZBEKISTONIM, MANGU BO'L OMON!

Tong yulduzi

Vatan yagonadir,
Vatan bittadir!

N: 37 (67254)
2019-yil 16-sentyabr

www.tongyulduzi.uz

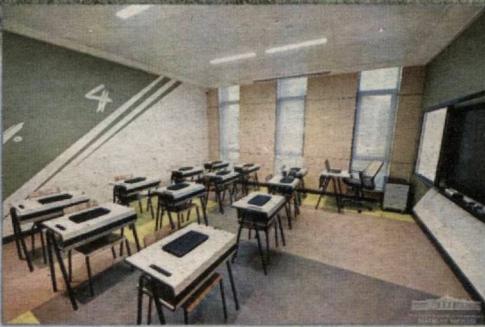
Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqa boshiagan

O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

ISSN-2010-6092

O'ZBEKISTONNING «OLTIN FONDI»

Prezident maktablaridagi o'quvchilar kelgusida O'zbekiston taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatadigan kuchga aylanadi

Xabaringiz bor, poytaxtimizda dastlabki Prezident maktabi qurib bitkazildi. Joriy yilda maktabning 5-10-sinflariga 144 nafar o'quvchi qabul qilindi. Yaqinda Davlatimiz rahbari mazkur ta'lim dargohiga tashrif buyurib, o'quv maskanida yaratilgan sharoitlar bilan tanishdi. Prezident o'quvchilar bilan suhbat-

lashar ekan, «Sizlar endi O'zbekistonning «Oltin fondi» bo'ldingiz», deya ta'kidladi.

Davlatimiz rahbari tashrif davomida Prezident maktabining faxriy mehmonlar kitobiga dastxat yozib qoldirdi. Unda bilimga chanqoq ushu o'quvchilarga quyidagicha ishonch bildirdi:

«Men ishonaman, bu maskanlar jonajon O'zbekistonimizning ertangi taqdirini o'z qo'liga olishga, global lashuv davrida keskin bellashuv va raqobatlarda g'olib bo'lishga qodir shaxslarni - yangi Xorazmiylar, Farg'oniyalar, Beruniylar, Ulugbeklarni tarbiyalab yetishтирadi».

BOBOLARGA MUNOSIB FARZAND BO'LAYLIK

Kuzning ilk

kunlari. Odatdagiday ishga kela-yotsam, Shayxontohur tumanidagi 157-umumta'l'm maktabining ma'naviy va ma'rifiy ishlari bo'yicha direktor o'rinosari Tolmas Azimovni ko'rib qoldim.

Uchrashuv bahona yangi o'quv yili boshlanganligi bilan bir-birimizni tabrikladik.

— Opa, yozuvchi, shoirlar, turli soha vakillari bilan uchrashuv tashkil qilmoqchi edim, rahbarimiz Muhammoya opa Boymatova bilan ham shu haqda gaplashgandik.

di, ishlaringiz ko'p emasmi, degan so'rovimga esa:

Ma'naviyat saboqlari bizga hamisha olam-olam zavq bag'ishlaydi, — deya javob qildi ustoz.

nomidagi ijod maktabiga hamda Shaxxontohur tumanidagi 157-umumta'l'm maktabriga o'quvchilar bilan ma'naviyat darslarini o'tish uchun yo'liga chiqdik. Eshikdan kiraverishdan har bir o'quvchining salom berib kutib olishidan juda xursand bo'dik. Zero, ba'zi maktablarda kattalarga salomniyu yo'l berishni unutib qo'yayotgan o'quvchilar ham uchrab turadi-da. Maktab direktori, pedagogika fanlari dotsenti Nilufar Yo'ldosheva bizlarni iliq kutib oldi.

— Abdulla Qodiriy birinchi o'zbek roman-navisi, — so'z boshladi maktab rahbari bizlarni suhbatga chorlarkan.

— Dunyo adabiyoti-da o'zbek roman-chiligining yaratilishi Qodiriy nomi bilan bog'liqligi barcha adabiyot ixlosmandlariga yaxshi ma'lum. Buyuk bobominzing ijodaga, o'z Vataniga, xalqiga, oilaga, farzandlariga munosabati barcha-barchaga ibratli. Adib nomidagi ijod maktabining tashkil etilishi barchamiz uchun sharaflidir. Bu maktabning nomini o'z ijod ishlarmiz bilan oqlashimiz zarur.

Ana shu munosabati bilan 500 nafar o'quvchi hujjat topshirgan bo'lsa, ularidan

Kuni kecha O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Prezident, ijod va ixtisoslashtirilgan maktablarni rivojlantirish agentligi tashkil etilganligi haqidagi Farmonining imzolanganligi bizni yanada qovontirdi, — deydi Olmazor tumanidagi 119-umumta'l'm maktabining rahbari Nilufar Yo'ldosheva.

Sizga qo'ng'iroq qilmoqchi bo'lib turgandim, — deb qoldi Tolmasjon bosiqqliq bilan

Uchrashuv soatini tayin qilib ishxonaga kelsam, yana bir necha maktablar tahririyat

7-sinf o'quvchilari bilan muloqot savol-javoblarga boy tarza o'tdi.

rini berilib tinglashdi, o'zlarini qiziqtirgan savollarga tegishli javoblar olishdi. 5-8-sinf larda bo'lgan muloqotda to'garaklar tashkil etish, bu to'garaklarda tahririyat xodimlari mashg'ulotlar o'tishi taklifi ham berildi.

Keyingi uchrashuvimiz Shayxontohur tumanidagi 157-umumta'l'm maktabida bo'ldi. 7-8-sinf o'quvchilari yig'ilgan faollar zalida boshlangan suhbatimiz mutolaaga, bilim olishning ahamiyati haqida bordi. Ashurali

siz, degan savoliga, albatta, kasbga intilish yoshilikdan boshlanadi. 25 yoshgacha inson egallagan kasbidan yuqurlarga erisha boshlashi kerak, degan javobni oldi. Mehmoneklar tomonidan mutolaaning inson hayotida beqiyos ahamiyat kasb etishi, shuningdek, qo'shimcha hunar o'rganish koni foyda ekanligi hayotiy missolar yordamida tushuntirib berildi. Ikki soatga yaqin davom etgan suhbat chog'ida o'quvchilarda zerikishni

Maktabning 5-sinf o'quvchilari Ruxshona Abdjalilova, Zilola Shomurodova, Mumtozabonu Faxriddinovani «Tong yulduzi» gazetasi o'quvchilari yaxshi tanishadi. Ularning ijod namunalari gazetamizda tez-tez chop etiladi. Zilola Shomurodova o'z she'rini yo'llab, Prezidentimizdan maktub olgan qiz, deya ta'riflansa, Mumtozabonu esa nafaqat maktuba, balki gazetamizda e'lon qilinadigan respublika tanlovlariда g'olib bo'lgan. Robiya Hayitboyeva, Oysa Saidakbarova, Diyora Ma'murjanova, 6-sinf o'quvchisi Durdonika Hikmatovaning ijodiy ishlari ham talaygina. Bu ijodkor o'quvchilar ijod maktabiga qabul qilinganini ko'rib, tahririyat xodimlari nihoyatda quvondilar.

gap boshlab.

— Qaysi kuni kelaylik, — dedim bu taklifdan xursand bo'lib.

— Ertaga, — dedi u hozirjavoblik bilan.

— O'quv yili endi boshlan-

xodimlarini uchrashuvlarga taklif qilishibdi. O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, adib, publisist Ashurali Jo'rayev bilan avval Olmazor tumanidagi Abdulla Qodiriy.

chiqishiga tilakdoshmiz, — deya niyat bildirdi Nilufar opa. So'ngra, sinflarga kirib, ochiq mashg'ulotlarni kuzatdik. O'quvchilar Ashurali Jo'rayevning kitob mutolaasiaga bag'ishlangan suhbatla-

Poytaxtimizning Shayxontohur tumanidagi 157-umumta'l'm maktabining o'quvchilari — Hosilbek Mamatqodirov, Bekmurod Tolibjonov, Xurshid Habibullayev, Diyorbek Karimov, Habibullo Mamajonov a'lo baholarga o'qishi bilan bir qatorda, «Oqtepa» futbol jamoasining o'yinchilari ham sanalishadi.

Jo'rayevga savol beruvchi o'quvchilar ham juda ko'p ekan. 8-«B» sinf o'quvchisi Zamira Toshpo'latovaning «Qaysi insondona ibrat olib yashayapsiz?» degan savoliga, ustoz bilimdon, rassom, akyor, qo'shiqchi Botir Zokirovning matonatidan, deya javob berib, «Yurak bo'ronlarin kitobimni o'qisangiz, Botir Zokirovning hayot yo'lli bilan yaqindan tanishasiz, deb maslahat berdilar. Shuningdek, 7-«A» sinf o'quvchisi Hojiakbar Nurillayev kasb tanlashga qachondan e'tibor qaratgan-

sezmadik, aksincha, Tolmasbek aytgandek, bolalarning ma'naviy ozuqa olayotganlari yonib turgan ko'zlarida va qiziquvchanliklarida aks etib turardi. Tadbir nihoyasida she'r, rasm chizgan o'quvchilar o'z ijodiy ishlarni bizlarga topshirishdi. Gazetamizning keyingi sonlarida A. Qodiriy ijod maktabi hamda 157-umumta'l'm maktabi o'quvchilarining ijodiy ishlari, albatta, chop etilishini aytishni unutmadi.

O'z muxbirlarimiz

Ikki xonali sonni ikki xonali songa bir necha soniyada yodda ko'paytira olasizmi? Buning uchun oddiygina arifmetik mashqni e'tiboringizga havola etamiz. $32 \times 11 = ?$ Bu hisobni amalga oshirish uchun 1 va 2 raqamlarni qo'shamiz: $3+2=5$. Hosil bo'lgan sonni 3 va 2 raqamlari orasiga joylashtiramiz: natija 352. Yana bir misol: $53 \times 11 = ?$ $5+3=8$ javob 583. Siz har qanday sonni bir necha soniyada miyada qo'shish, ayirish, bo'lismi ham o'rganishni istarmidingiz?

MENTAL ARIFMETIKA – yodda hisoblash mashqi

Hozirgi kunda tobora om-malashib borayotgan o'quv usullaridan biri mental arifmetikani o'rganayotgan 5 yoshli bolakaylar bunday amallarni soniyalarda yodda hisoblay olishi haqida eshitgandirsiz? Tabii savol tug'iladi: xo'sh, mental arifmetika o'zi nima? U bolaning aqliy rivojlanishiga chindan ham yordam beradimi yoki bu shunchaki tezkor ta'lrim usullaridan birimi? Bu kabi savollar ko'pchililingizni qiziqitirishi tabiiy.

Fan sifatida mental arifmetika bundan ikki ming yil ilgari Yaponiyada paydo bo'lgan. Bir qarashda xayolotga yaqindek tuyulishi mumkin, ammo ushuva ta'lum usulining rivojlanishi xayolot olamining mahsuli emasligi isbotlandi. Bugungi kunda miyaning har ikkala yarim sharini rivojlantiruvchi deb qaralayotgan ushuva usul dunyoning 52 davlatida qo'llaniladi.

Farhod IBRAGIMOV, Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti matematika fakulteti dotsenti:

– Mental arifmetika haqida ijtimoiy tarmoqlarda ko'plab maqolalarni kuzatib boraman. Buni arifmetikani o'rgatishning usullaridan biri, deb ta'riflagan bo'lardim. Ayrim ota-onalarning farzandlariga faqat birinchi bosqichni o'rgatib, bolanning miya faoliyatidagi barcha qirralarni ochilishiga imkon berdim, endi u olimpiadalarda qatnashsa bo'laveradi, degan fikrlari ham qulooqqa chalinadi. O'n bosqichning faqat boshlang'ich bosqichini o'rganan bolaning kelajakda yaxshi matematik bo'lmasa-da, hisobni biladigan bo'lib voyaga yetishiga umid qilaman.

Farhod HAYDAROV,
O'zbekiston Milliy universiteti,
fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa
fanlar doktori, 2008-yilda matematika fani bo'yicha jahon olimpiadasi g'olibasi:

– Matematika fani bo'yicha o'tkaziladigan xalqaro olimpiadalarda Xitoy, Rossiya, Amerika davlatlarining doimo biringchilikni olishi sababini bilasizmi? Bizda 5 ta savolga javob berish uchun 3 soat vaqt ajratilsa, jahon olimpiadalarda 3 ta savolga 5 soat vaqt ajratiladi. Nega, deysizmi? Chunki ushuva olimpiada savollarida mantiqiy fikrflash birinchi o'rinda turadi. Mental arifmetikada xayolan hisoblash mashqlarini abakus yordamida yechish o'rgatiladi. Faraz qiling, abakus bo'lmasa-chi, bola barmoqlarini havoga ko'tarib, abakusni tasavvur qilib hisoblay boshlaydi. Lekin organganlari qancha muddat yodida saqlanishi ma'lum emas. Bolaning aqliy salohiyati oshirilayotgandir, ammo bizga haqiqiy matematiklar, mantiqiy matematik savollarni tezkorlik bilan yecha oladigan bilimdonlar kerak.

bolaning miysi nisbatan katta hajmdagi axborotni qiyinchiliklitsiz qayta ishlay oladi. Shuningdek, diqqatni jamlash, esda saqlab qolish, tinglash va kuzatuvchanlik, tasavvur qilish kabi xarakterlari shakllanib boradi. Bolalarning ijodi yobiliyati yuzaga chiqadi.

Mashg'ulot jarayoni-

ikki asosiy – 5–7 yoshdagisi bolalar uchun «Tiny Tots», 8–13 yoshli bolalar uchun «Kids» bosqichda olib boriladi. Hozirgi kunda to'rt: qo'shish, ayirish, bo'lish, ko'paytirish amallarini abakus yordamida hisoblashni o'rganish ishtiyoqida bo'lgan bolalar soni tobora ortib bormoqda.

Har qanday foydali, qiziqarli faoliyatni shakllantrishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar, o'quvchining maktabdagidagi boshqa fanlardan ham faoliagini oshishiga yordam berishi ma'lum. Ba'zi mutaxassislar mental arifmetikani reklamasida zo's «Biznes-proyekt» sifatida baholaydilar.

**MENTAL ARIFMETIKA –
yodda hisoblash mashqi**

Mental arifmetika ko'proq 4–6 yosh oralig'ida bolalarga mos keladi. Bu vaqtida

da bolalar o'zar o'mloqot qilishga, raqsiga tushish va qo'shiq aytishga o'rgatiladi.

Mashg'ulotlar

Olimlar mental arifmetika haqida yakuniy xulosa aytishga shoshilayotganlari yo'q. Og'zaki hisob foydali faoliyat. Ammo og'zaki hisoblash uchun abak (matematik uskuna)larning tur'i ko'p. Ularning qaysi bira samardorligini aniqlash mushkul. Mental arifmetikani o'rganish ko'proq xususiylikka xos bo'lsa, matematikani o'rganish bu umumiylilik qaratilgan. Qanday usulda o'rgatilganda ham bolaning har qanday yutug'ida ustozning roli katta bo'lismi unutmaylik.

Matematikani o'zlashtirishi qiyin bo'lgan bolalar uchun ham mental arifmetika foydalidir. Bola raqobat muhitida o'zini tutishga, mehnat qilishga, o'z usida ishslashga o'rganadi. Miyasida hisob doskasini tasavvur qilib, matematik amallarni daqiqada bajarayotgan bola kelajakda matematik emas, boshqa sohaning yaxshi mutaxassisasi bo'lib yetishishi ham mumkin. Keling, bu borada mutaxassislarning fikrini ham tinglab ko'raylik.

Nigora YAXSHIBOYEVA, Moskva

shahridagi «Abakus» o'quv markazi bitiruvchisi:

– «Target» o'quv markazimizning Toshkent shahrida hamda viloyatlarda filiallari bor. O'g'lim 238-umumta'lum maktabining 2-sinfida o'qydi. Uni Uchtepa tumanida joylashgan filialimizda mashg'ulotlarga olib bordim. O'zim ham juda qiziqib qoldim. Hozirda o'quv markazida mashg'ulotlarga olib boryapman. O'g'limning o'zgalar fikrini tinglashni o'rganayotganini, muomala madaniyati shakllanib borayotganini kuzatib, quvonyapman. Abakus yordamida hisoblashni katta qiziqish bilan o'rganyapti. Katta bo'lsam, odamlarning tishlarini davolayman, deya niyat qilayotgan o'g'limning kelajagidan umidim katta.

Go'zal ABDISHUKUROVA, Toshkent

kimyo texnologiya universitetining Oliy matematika kafedrasini assistenti, mental arifmetika bo'yicha Moskvada bo'lib o'tgan onlaysiz musobaqasi g'olibasi:

– 2012-yilda O'zbekiston Milliy universiteti, matematika fakultetiga davlat granti asosida o'qishga qabul qilindim. 2016–2018-yilda magistratura bosqichini tamomladim. Poytaxtimizning Olmazor tumanidagi 29-umumta'lum maktabida matematika fanidan dars bera boshlaganimda, ta'lim maskanimiz rahbari Barno Bekmuhammedova mental arifmetikanı o'rganishimni maslahat berdilar va maktabda to'garak ham ochdilar. O'quvchilik yillarda matematika ustozlarimidan oлган saboqlarim kechagidek yodimda. Mashg'ulotlar jarayonida talabalarimga o'sha amallarni kecha o'rgangandek tushuntirib beraman. Ammo abakusni tasavvur qilib, soniyalarda amallarni bajarish menga erishdek tuyuladi. Bolalar haqiqiy matematik bo'lishlari uchun ko'p bilim olishlarini, matematik amallarni yechishni bir umr yodda saqlab qoladigan darajada o'rganishlarini istardim.

Aziz o'quvchilar, biz hozirgi kunda

ota-onalar va bolalarning zo'r qiziqishiga sabab bo'la-yotgan mental arifmetika haqida xolisona fikr yuritdik. Bolani yoshlikdan bior foydali faoliyatga yo'naltirish, albatta, zarur. Aqliy faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan bunday mashqlar o'z natijalarini ko'rsatadi, degan umiddamiz. Farzandlarimizning murakkab matematik amallarni zumda hisoblayotganliklari bilan chegaralanib qolmaylik. Zero, dunyo tamad-duniga hissa qo'shgan buyuk mutafakkirlar ham bizning zamindan chiqqanligini unutmaylik.

N. NAZAROVA

— Yurtimizda kitobxonlik madaniyatini yuksaltirish, ayniqsa, yoshlarni kitob mutolaasiga qiziqtirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Men o'qitayotgan sinf o'quvchilari ham mutolaa borasiga boshqa tengdoshlariga namuna bo'limqdalar, — deydi Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 3-umumta'l'm maktabi o'qituvchisi Nigina opa Yo'ldosheva.

O'QUVCHI UCHUN ENG YAXSHI SOVG'A NIMA BO'LISHI MUMKIN?

Albatta, bejirim va qulay o'quv qurollari-yu rang-barang kitoblar-da! Ayniqsa, ko'zi ojiz va zaif ko'ruchchi bolalar Brayl yozuviga mo'ljallangan temir daftarlari bo'lishini juda orzu qilishardi. Kuni kecha imkoniyati cheklangan tengdoshlarining o'z maqsadlariga yetishdi.

«HYUNDAI ENGINEERING» kompaniyasi shartnoma asosida taqdim etgan maxsus o'quv qurollari respublikamizdagi jami 14 ta maktab-internati rahbarlariga ham topshirildi. So'ng, mehmonlar o'quvchilar bilan uchrashib, ularning quvonchiga sherik bo'lishi.

Mazkur ta'limga dargohining 3-«A» sinf o'quvchisi Madina Nurillayeva ning aytishicha, u endi temir daftarini faqat puxta bilimlari bilan to'ldiradi.

O'z muxbirimiz

O'quv dargohimiz qoshidagi Axborot-resurs markazi xodimlarining asosiy maqsadi yoshlarni komil inson qilib tarbiyalash, ularning ona Vatanga bo'lgan muhabbatni, sadoqatini mustahkamlash, ongiga milliy mafkura va milliy g'oyani singdirishdan iboratdir.

K ITOB, ITOBXON, UTUBXONA

Hozirda ARMda jami 20.530 ta adabiyot mavjud. Ulug' shoir va yozuvchilarining yubileyleri oldidan mahalliy ijodkorlar bilan uchrashuvlar bo'lib o'tmoqda. Har oyda bir marta eng ko'p kitob o'qigan o'quvchilar rag'batlantirilib borilyapti. Malika Tursunboyeva, Hojiakbar Abdurahimov, Elbek Xolmatov kabi o'quvchilarimiz shahar va viloyat kitobxonalar ko'rik-tanlovlarida qatnashib, faxrli o'rirlarni egallashti. Bunda kutubxona mudirasi Matluba Mallayevanining xizmatlari katta.

— 2018-yil dekabr oyida maktabimiz kutubxonasiga «Sharq ayoli» Xalqaro xotin-qizlar jamoatchilik fondi boshqarmasi tomonidan 300 dona badiyi asarlar hamda sertifikatlar topshirildi, — dedi kutubxona mudirasi Matluba Mallayeva. — Bu egzu tashabbusga maktabimizning sobiq o'quvchisi — «Sharq ayoli» Xalqaro xotin-qizlar jamoatchilik fondi boshqarmasi raisi Saodat Tursunboyevanining bosh bo'lgani bizni yanada quvontirdi. Kitob — ulkan mo'jiza. Buni o'quvchilarga anglatish esa biz ustozi muallimlarning zimmamizda.

Saida SHOBO'TAYEVA,
Jizzax viloyati, G'allaorol tumanidagi
16-umumta'l'm maktabi o'qituvchisi

MAKTABIMIZ BOG'BONI

Maktabimiz hovlisi katta bo'lgani bois, u yerda bog'dorchilik, poliz mahsulotlari yetishtirish bilan shug'ullanishning imkonii bor. Mehnatsevar Qobiljon Mahmudov o'quvchilarga ham bog'bonchilik sirlarini o'rgatib kelmoqda.

Ta'limga maskanimizni ko'rkam bog'ga qiyoslasak arziysi. Rang-barang gullarni ko'rgan kishining bahri dili ochiladi. Qobiljondek mehnatsevar insonlar bor ekan, maktablar, mahallalar, qo'ying-chi, yurtimiz obod bo'lib boraveradi.

Ra'no QAHHOROVA,
Jizzax viloyati, Sharof Rashidov tumanidagi
12-umumta'l'm maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi

MENING BUVIJJONIM «MO'TABAR AYOL»

Buvijonimning xonalariga har gal kirganimda, chiroyli ko'krak nishoni ga ko'zim tushadi. Ushbu ko'krak nishoniga zarhal harflar bilan «Mo'tabar ayol» deb yozilgan.

Mening buvijonim Muborak Teshaboyeva texnika fanlari doktori, Xalqaro Muhan-dislar Akademiyasi akademigi. Shuningdek, ular «Nuroni» jamg'armasi boshqaruvidagi «Olimlar guruh» Kengashi a'zosi, Yakkasaroy tumanı «Buvijonlar məktəbi» hamda «Ota-onalar universiteti» raisi. Davlatimiz tomonidan davlat va jamiyat hayotida faoliyatlari va tashabbuskorlik ko'satgan, mammakat taraqqiyotiga, oilaviy muhitni yaxshilashga, yoshlari o'rtasida ma'naviy-axloqiy muhit yanada yaxshilanishiga, milliy qadriyatlarimizni targ'ib qilishga o'zining munosib hissasini qo'shgan ayollarni rag'batlantirish maqsadida «Mo'tabar ayol» ko'krak-nishoniga etildi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, ushbu mukofot ilk bora o'z egalariga topshirildi. 290 nafar taqdirlanganlar orasida mening buvijonim ham bor edilar. Ularning ko'zlaridagi cheksiz hayajon va quvonchga, chehralaridagi

tabassumga qarab, ulardan voqealar tafsilotini eshitar ekanman, qalbimni cheksiz g'urur va iftixor chulg'ab oldi. Oradan biroz muddat o'tgach, quvонchimizga yana bir quvонch qo'shildi. Buvijonim birinchi darajali «Mehnat faxriysi» medali bilan mukofotlandilar.

Buvijonim chin ma'noda mehnat faxriysi hisoblanadilar. Tinimsiz o'qib, izlanib, bilim ummonidan marvaridlar terdilar va fan doktori degan yuksak unvonga sazovor bo'dilar.

Urushdan keyingi og'ir yillarda bunday unvonga erishish qiyin, ammo sharafli edi. Tinib-tinchimas buvijonim hozirgi kunda ham jamiyat taraqqiyotiga o'zlarining munosib hissalarini qo'shmaqdalar... Markaziga baxning timsoli bo'lismish Humo qushining tasviri tushirilgan medalni tomosha qilar ekanman, shunday buvijonim borligidan faxlanib ketdim.

Iqbolxon MUHAMMEDOVA,
Toshkent shahri, Yakkasaroy tumanidagi 144-umumta'lum maktabining 8-«B» sinf o'quvchisi

Lesson 36

ADJECTIVE OR ADVERB

Choose the correct item

1. It was a (dangerously, dangerous) lake to swim in.
The gas smelled (dangerously, dangerous).
2. Otabel performed (magnificent, magnificently).
It was a (magnificent, magnificently) beautiful performance.
3. He was a very (sensible, sensibly).
He acted very (sensible, sensibly).
4. I find this novel very (interesting, interestingly).
It was (interesting, interestingly) written.
5. Madina worked (careful, carefully) with the sick brother.
Madina was a very (careful, carefully) worker.
6. The mechanic's tools were (well/good).
The foreman said that his work was (well/good)

WAYS TO INCREASE TO YOUR INTELLIGENCE

Read more - intelligence begins with reading. The more you will read, the more intelligent you will get.

Set goals - Goals create structure in life and only through proper structure can increase your intelligence.

Make Notes - The body remembers by doing. So by making notes on everything you do, you will increase memory and intellect.

Minimize «Bad» Television - Watching TV nowadays with all of its reality shows or just watching re-runs is one of the worst things you can do for your intelligence.

While it can be relaxing you don't stimulate your thinking. Try tuning into a documentary or the news every now and then.

Muhammadsharif FAYZULLAYEV

16-sentyabr 2019

Muhtaram Prezidentimizning yangi o'quv yili boshlanishi arafasida xalq ta'limi tizimini rivojlantirish, pedagoglarning malakasi va jamiyatdagi nufuzini oshirish, yosh avlod ma'naviyatini yuksaltirish masalalariga bag'ishlangan videoselektordagi nutqi yurtimizdag'i barcha o'qituvchilarni to'qinlanlitirib yuborgan bo'lsa, ajab emas.

ENG HURMATLI INSON BU MUALLIMDIR

Zero, Yurtboshimiz bu soha vakillarining dilidagi gaplarini gapirdilar. Maktab masalasini hayot-mamot masalasi deb baholadilar. Bugungi kunda o'qituvchilarga eng hurmatli, eng aziz, eng mo'tabar inson sifatida qaralayotgani ham ayni haqiqat.

oshirilayotgani biz o'qituvchi va murabbiylarni behad qovontirdi.

O'qituvchi va murabbiylarning o'zları ham bilim va saviyalarini oshirishlari, jamoat ishlardida faol ishtirot etishlari, halol mehnati va tashabbuskorligi bilan bu kasb egalarining obro'sini oshirishlari kerakligiga ham urg'u berildi.

Bu esa o'z navbatida, biz ustozlarni Yurtboshimiz tomonidan ko'rsatilayotgan ushbu g'amxo'rliklarga javoban o'z ustimidza ishflashdan, izlanishdan to'xtamay, imkoniyatlardan unumli foydalanib, buyuk kelajagimizning poydevorini mustahkamlashga munosib hissa qo'shish uchun astoydil mehnat qilishga undaydi.

**Mohira QODIROVA,
Andijon viloyati, Marhamat tumanidagi
26-umumta'lum maktabi rahbari**

Ingliz tilini o'rganamiz! Let's learn English!

THE PROUD BOY

Reading time

There was once a very proud boy. He always walked through the village with his eyes turned down and his hands in his pockets. The boys used to stare at him, and say nothing; and when he was out of sight, they breathed freely. So the proud boy was lonely, and would have had no friends out of doors if it had not been for two stray dogs, the green trees, and a flock of geese upon the common.

One day, just by the weaver's cottage, he met the tailor's son. Now the tailor's son made more noise than any other boy in the village, and when he had done anything wrong he stuck to it, and said he didn't care; so the neighbors thought that he was very brave, and would do wonders when he came to be a man, and some of them hoped he would be a great traveler, and stay long in distant lands. When the tailor's son saw the proud boy he danced in front of him, and made faces, and provoked him sorely, until, at last, the proud boy turned round and suddenly boxed the ears of the tailor's son, and threw his hat into the road. The tailor's son was surprised, and, without waiting to pick up his hat, ran away, and sitting down in the carpenter's yard, cried bitterly. After a few minutes, the proud boy came to him and returned him his hat, saying politely.

«There is no dust on it; you deserved to have your ears boxed, but I am sorry I was so rude as to throw your hat on to the road».

«I thought you were proud,» said the tailor's son, astonished; «I didn't think you'd say that I wouldn't».

«Perhaps you are not proud?»

«No, I am not».

«Ah, that makes a difference,» said the proud boy, still more politely. «When you are proud, and have done a foolish thing, you make a point of owning it».

«But it takes a lot of courage,» said the tailor's son.

«Oh, dear, no,» answered the proud boy; «it only takes a lot of cowardice not to;» and then turning his eyes down again, he softly walked away.

YURTIMGA KELGANMISIZ?

Yurtimga kelgannmisiz?
Chiroyin ko'rgannmisiz?
Buloqlari shifobaxsh,
Bir tatib ko'rgannmisiz?

Yurtimiz ozod, obod,
Beg'ubor osmonimiz.
Serquyosh diyorimga,
Bir qijo boqqanmisisiz?

To'yida bo'lganmisisiz?
Palovin yeganmisisiz?
Qalbi quyosh xalqiga,
Tasanno, degannmisiz?

Gulzoda UMARJONOVA,
Toshkent viloyati, Zangiota tumanidagi
35-umumta'lum maktabining 9-sinf o'quvchisi

O'ZING YURAK, O'ZING JON-U TAN

Biz tayanching bo'lgaymiz sening,
G'ururimiz, faxrimiz, Vatan!
Senga sodiq bo'lamiz har dam,
O'zing yurak, o'zing jon-u tan.

Sadoqating qalbimda hamon,
Baxting bordir hur tilagimda,
Seni doim asrab yuraman,
Mehr to'la bu yuragimda.

Hamrohimdir mangu she'riyat,
Intilaman cho'qqilar tomon.
Vatan, sening quchoqlaringda,
Iqtidorim aylay namoyon.

Saodat SAPAROVA,
poytaxtimizning Mirobod tumanidagi
125-umumta'lum maktabining
10-«D» sind o'quvchisi

BAXT BU...

Quyosh – mash'al olamga,
Sog'lik – yurak odamga.
Tinchlik – qanon bayramga,
Tenglik – kenglik qadamga.
Mehnat – hayot qanoti,
Do'stlik – birlilik davlati.
Mehr-muhabbat – saodat,
Ona yurtga sadoqat.
O'zbekistonda har vaqt,
Yashashning o'zi bir baxt!

QIZIQ SAVOL

Orol dengizmi yo Orol?
Bezavol qiziq bir savol.
Jo'shib tursa tengsiz dengiz –
Jimib qolsa, Orol deymiz.

BU HAM SAYOHAT

Amerikaga qushdek yeldim,
Los-Anjelosga tez keldim.
– Kecha uyda eding-ku...
– Televizorda sayr qildim.
Bu – «Dunyo bo'ylab» kanali,
Hamrohim bo'lgan mahali.
Ma'lumot beradi menga,
Ko'rmanim ko'proq hali.

Anvar MIRZAZODA

ODOBNING BOSHI...

Maktabda o'qituvchilarimiz bizga ta'lim bilan bir qatorda tarbiya ham berishga astoydil harakat qilishadi. Kattalarga salom berish, kattaga hurmatda, kichikka izzatda bo'lish lozimligini uqtirishadi. Shundanmi, ko'cha-da yurganimizda yoshi ulug'larni ko'rsak, salom bermay o'ta olmaymiz. Lekin ayrim tengdoshlarim kattalarga salom bermay o'tib ketadi. Yoshi ulug'lari ham bu holdan negadir ranji-maydi. Chunki u bunday holatlarga o'rganib qolgan. Yaqinda bir holatga guvoh bo'ldim, ko'chada o'ynab yur-

gan 10 yoshli bola 50–60 yoshlar orasidagi bir onaxonga salom bermay, 30 yoshli harbiy odamga salom berdi. Bilmadim nega shunday... Yuqoridagi savollarga aniq va lo'nda javob yo'q. Balki bolakay onaxonni tanimayman, harbiy yigit esa qo'shnimiz bo'ladi tarzida javob berar. Lekin notanish onaxonga ham bir og'iz salom bersak, buning nimasi yomon?!

Nazokat
ULUG'BEKKOVA,
Sirdaryo viloyati,
Boyovut tumanidagi
19-umumta'lum maktabining
6-sinf o'quvchisi

SINGLIM DOSTON YOD OLDI

Biz oilda olti kishimiz. Yo'ldoshali bobom hozirgi kunda nafaqada, dadam Ulug'bekjon jarroh, onam Sohibaxon hisobchi. Bobom va ota-onam biz farzandlarning yaxshi o'qishimiz uchun barcha sharoitlarni yaratib berishyapti.

Biz rus tiliga ixtisos-lashtirilgan 2-umumta'lum maktabida bilim olamiz. Singlim Mubinaxon 3-sinfga o'tdi. Mo'minaxon singlim 5-maktabgacha ta'lim muassasasiga boradi. Yozgi ta'tilda ingliz tili, matematika va rus tili fanlарidan qo'shimcha darslarga bor-dik. Hozirda o'zim yozgan ertaklarimni rus tiliga be-malol tarjima qila olaman. Ingliz tiliga tarjima qilishni ham o'rganyapman. Kichik singlim Mo'minaxon Hamid Olimjonning «Oygul bilan Baxtiyor» dostonini yod oldi. Biz opa-singillar ko'p she'r yod olamiz, singlimiz baland ovozda she'r yodlayotganimizni eshitib

o'tiradi va u ham qiziqib she'rлarni yodlab oladi. Men yana portret uslubida rasm chizishga qiziqaman. Har yili maktabimizda buyuk allomalarning tavallud ay-yomlariga bag'ishlanib turli tadbirlar o'tkaziladi va men ham chizgam portretlарim bilan qatnashaman. Ustozlarim esa doimo olqishlab maqtab qo'yishadi. Ijodi ishlarim bilan sevimi gazetamda qatnashsam, deyman.

Azizaxon
YO'LDOSSHALIYEVA,
Farg'on'a viloyati,
Beshariq tumanidagi
2-umumta'lum maktabining
5-sinf o'quvchisi

NIYATING HAMROH BO'LSIN, QILICHBEK!

Kubalik ajoyib grossmeyster Raul Kapablanka shaxmatni «Shunchaki o'yin emas, bu vaqt o'tkazishning ma'lum darajada badiiylik va ilmiylikka asoslangan intellektual foydali usuli. Jismoni mukammallik uchun sport qanchalik muhim bo'lsa, aqliy salohiyat uchun shaxmat shunchalik muhimdir. U insonlarga xos alohida xususiyatlarni rivojlantirish va aqlni mashq qildirishning qiziqarli hamda qulay yo'lidir», deya ta'riflagan edi.

Zero, Davlatimiz rahbari tomonidan ishlab chiqarilgan ijtimoiy, ma'naviy-ma'rifiy sohalar-dagi ishlarni yangi tizim asosida yo'ga qo'yish bo'yicha 5 ta muhim tashabbusdan biri ham yoshlarni jismoni chiniqitish, ularning jismoni imkoniyatlarini namoyon qilishlari uchun zarur sharoitlar yaratishga qaratilgan. Ulardan unumli foydalanib, sportda yutuqlarga erishayotgan tengdoshlarinigizdan biri Qilichbek Nazaraliyevdir. U Farg'onasi viloyatining Besharig tumanidagi 27-umumtalim maktabining 6-«A» sinfida o'qiydi. Qilichbek shaxmat bo'yicha maktabning faxri sanaladi. U tuman, shahar va viloyat birinchiliklarda faol qatnashib, faxli o'rinnarni qo'lg'a kiritib kelmoqda. Kuni

kecha «Jonajon O'zbekistonim, mangu bo'l omon!» shiori ostida Vatanimizning 28 yilligi munosabati bilan sportning shaxmat turi bo'yicha 1-o'rinni «Dang'ara open» birinchiligidagi 1-o'rinni qo'lg'a kiritgan Qilichbekka tuman hokimi S. Aminjonov faxriy yorliq va velosiped sovg'a qildi.

—Shaxmat dunyoqarashni kengaytirishga, fikrashga, xotirani mustahkamlashga yordam beradi,— deydi Qilichbek. —Uni o'nagan kishida tanqidga munosabat, mustaqil xulosa chiqarish qobiliyati shakllanar ekan. Shu sababli, shaxmat o'nashni yaxshi ko'raman. Bu yutug'im bilan meni barcha do'stlarim, ota-onam

ham tabriklashdi. Bu birinchilikda yutuqqa erishishimda jismoni tarbiya fani ustozlarim Sirojiddin G'oyibazarov hamda Mashrabjon Ahmedovning xizmatlari katta. A'lo baholarga o'qib, sport bilan do'stlashib, mahoratimni oshirib, respublika va jahon championatlarda g'olib bo'lib, qishlog'im, qolaversa, yurtimiz dovrug'i olamga yoysam, deyman.

Niyating hamroh bo'lsin, Qilichbek!

Nodira YORMAT qizi

BEHZODEB 2 TA OLTIN MEDALNI QO'LGA KIRITDI

Hindistonda velosportning trek yo'naliishi bo'yicha kattalar va o'smirlar o'rtaida Osyo kubogining birinchi kunida terma jamoamiz yuqori natijani qo'lga kiritdi.

Vakillarimiz o'smirlar o'rtaida kechgan poygalarda 2 ta oltin va 1 ta kumush medallariga sazovor bo'lishdi: ikkita oltin medal sohibi xorazmlik Behzodebek Rahimboyev skretch va och-kolar bo'yicha guruh poygasi yo'nalishlarida qit'amizda tengsiz ekanini isbotladi. Sirdaryoliq Yanina Kuskova jahon reytingining uchinchisini pog'onasiga ko'tarilib, skretch bahsida kumush medalni qo'lga kiritdi.

5 TA MEDAL HAMYURTЛАRIMIZDA

O'zbekiston Jismoni tarbiya va sport vazirligi, Milliy olimpiya qo'mitasi, O'zbekiston qilichbozlik federatsiyasi, Xalqaro qilichbozlik federatsiyasi (FIE) hamkorligida poytaxtimizdagagi Gimnastika bo'yicha ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabida qilichbozlik bo'yicha «Satellit» xalqaro turniri tashkillashtirildi.

Mazkur musobaqaning rapira bahslarida hamyurtimiz Umida Ilyosova bronza medali bilan taqdirlandi, yosh qilichbozimiz Yana Alborova esa kumush medali qo'lga kiritdi.

Terma jamoamizdan Malika Hakimova hamda Veronika Rojkova ayollar o'rtaida shpaga bahslarida bronza medaliga ega bo'lishdi. Yana bir hamyurtimiz Hasan Badunov shpaga bo'yicha erkaklar o'rtaсидagi bellashuvlarda kumush medali qo'lga kiritdi.

7 YOSHDAN 70 YOSHGACHA – MARAFONDA!

Bugungi kunda Toshkent shahrida aholining turli qatlamlari orasida sportni keng targ'ib etib, jamiyatda sog'lom turmush tarzi tamoyillarini yanada kuchaytirish, ayniqsa, o'sib kelayotgan yosh avlodni zararli odatlardan asrash hamda har bir mahalla, ta'lim muassasalari, mehnat jamoalarida jismoni tarbiya va sport faoliyatini samarali tashkil etish bo'yicha bir qator loyihalari amalga oshirilmoqda.

Jumladan, madaniyat va istirohat bog'larida, sport maydonlarida «Poytaxt ligasi», «Sport yulduzleri poytaxt yoshlari bilan», «Sport sen bilan», «Sport birlashtiridi», «Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari» kabi ommaviy sport tadbirleri muntazam o'tkazilib kelimoqda. Endilikda poytaxtimizdagisi mavjud har bir

madaniyat va istirohat bog'lar, bolalar va o'smirlar sport maktablarida doimiy ravishda jismoni tarbiya va sport bilan shug'ullanuvchi 26 ta havaskor sport klublari tashkil etildi. Mazkur sport klublariga 3000 ga yaqin turli yoshgachalar, shu jumladan, yoshlar jalb qilindi.

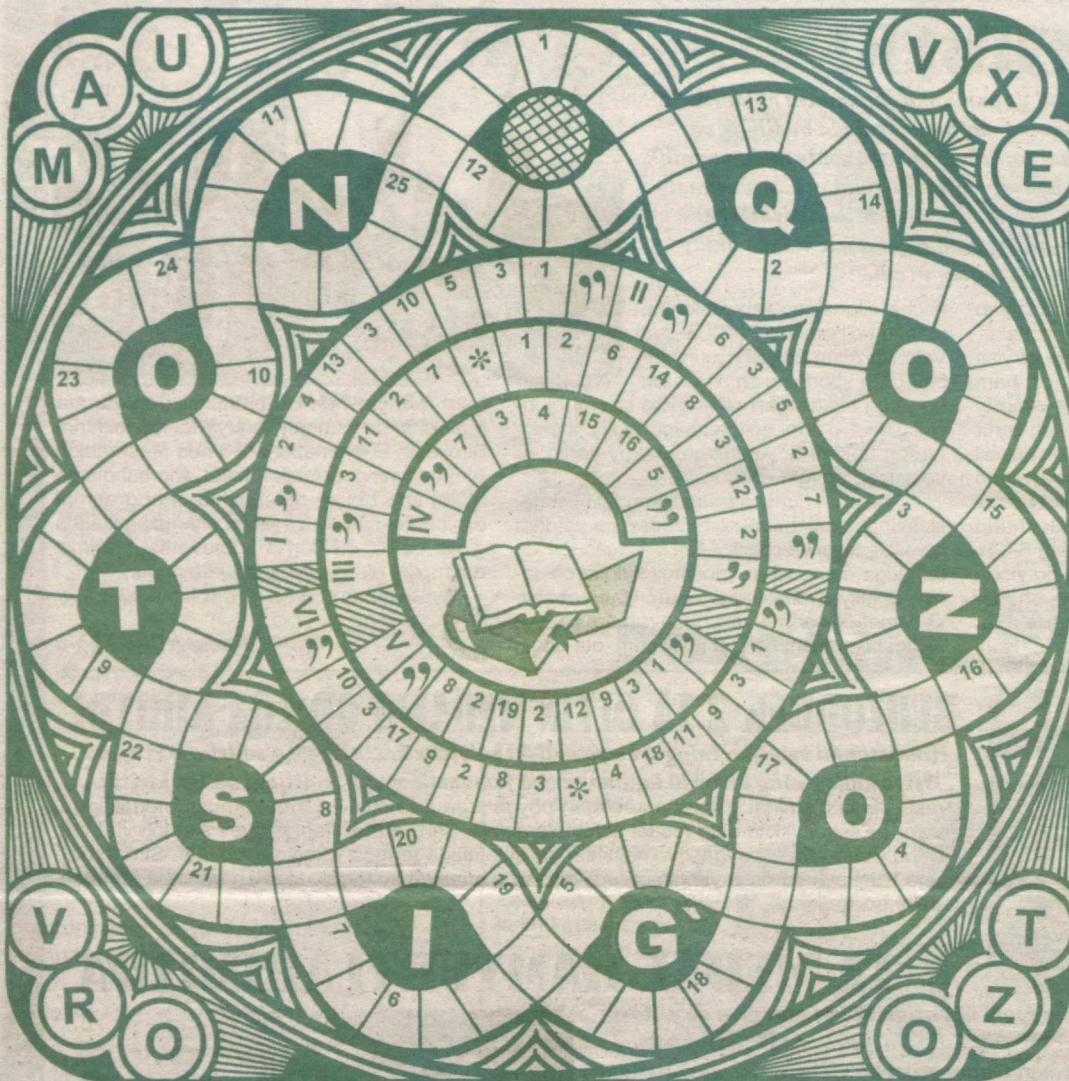
Yaqinda Toshkent shahar Jismoni tarbiya va sport boshqarmasi tomonidan ayanan ushbu tashkil etilgan havaskor sport klublarining a'zolari qo'llab-quvvatlash maqsadida «Sog'lom turmush tarzi mening nigohimda» nomli ommaviy sport-sog'lomlashtirish tadbirsi tashkillashtirildi.

7 yoshdan 70 yoshgacha sportsevarlar istirok etgan tadbirning yugurish va yurish marafonida poytaxtimizdagisi barcha bolalar va o'smirlar sport maktablari direktorlari ham faol istirok etdi.

Nurbek QIDIRALIYEV

BO'SH O'TIRMAY, BOSH QOTIR! «QARDOSH DIYOR» TOPQIRLIK MASHQLARI

CHAYNKROSSVORD

1. Qozog'iston hududini ham egallagan Markaziy Osiyodagi cho'l. 2. Kaspiy dengizining sharqiy qirg'og'idagi yarimorol, Qozog'iston tarkibidagi viloyat. 3. Ili daryosi yaqinidagi nurchilar shahri. 4. Sharafiga Sayram shahrida me'moriy obida bунyod etilgan shoir, «Devoni hikmat» asasini yozib qoldirgan tasavvufning mashhur namoyandası. 5. Ko'plab boqiladigan chorva jonivor. 6. Balkash ko'liga quyluvchi daryo. 7. O'qish-o'rganish va tadqiqot olib borish bilan erishlidagan bilim. 8. Bilimlar maskani. 9. Qozog'iston hududida joylashgan dunyoda eng birinchi va eng katta kosmodrom. 10. Qozog'iston bilan diplomatik aloqalar bog'lagan markaziy Afrikadagi poytaxti Kigali hisoblanuvchi Respublika. 11. Katta sug'orish kanali. 12. Qozog'istoning shimol tomonidan chegaradosh davlat. 13. O'mron yirtqichi. 14. Tanasi qattiq, sersoya, suvsizlikka chidamli daraxt. 15. Maylovda mayda mollarni boquvchi chorvador. 16. Qozog'istonda qazib olinadigan, erishi qiyin, kumush kabi oq yaltiroq, qattiq metall. 17. Bir davrlar Orol dengiziga mansub bo'lgan kamyob balq turi. 18. Tolning tik o'suvchi turi. 19. Yer yuzasining tekislik, tepalikka nisbatan baland ko'tarilgan hududi. 20. Ko'p miqdorda yetishtiriladigan hosil. 21. Suv yo'li. 22. Ko'mir konchilar shahri, viloyat markazi. 23. Mamlakat janubidagi daryo, Sirdaryoning o'ng irmogi. 24. Qo'shtuyoqli, kavsh qaytaruvchi cho'l hududlarida tarqalgan jonivor. 25. Qozog'iston Respublikasi davlat tili.

«ABAY ASARLARI» KRIPTOGRAMMASI

Shaklning o'rta qismidagi raqamlarda qozoq she'riyatlari yulduzi, o'z xalqining yozma adabiyotiga asos solgan ma'rifatparvar ijod sohibi Abay yozib qoldirgan to'r't doston, she'r va qirq ro'rtta katta-kichik lavhalardan iborat falsafiy hikoyalarinin nomlari yashiringan, ularni quyidagi kalit so'zlar javoblari orgali bilib oling.

Kalit so'zlar:

- Dunyoga taniqli qozoq she'riyatining ulkan namoyandalardan biri – O'ljas 4, 16, 9, 3, 8, 7, 14, 10, 14, 6.
- Abay ilk tahsil olgan Yettisuvdag'i madrasa nomidani – Ahmad 1, 2, 11, 14.
- Abay ijodiga mansub hikmatli so'zdan: «Odamzod tiriklikni davlat bilsin, 3, 17, 9 topsin, mol topsin, halol yursin».
- Abay asarlarini chuchur o'rgangan XIII asrda yashab ijod qilgan fors shoiri va mutafakkiri – 4, 3, 15, 5, 2, 8.
- Bo'ilg'usi shoir falsafiy qarashlari bilan tanish bo'lgan, miloddan avvalgi 469–399-yillarda yashagan yunon faylasufi – 4, 16, 17, 1, 14, 12.
- Qozoq xalqiga mansub xalq og'zaki ijodi asosida aytiladigan qo'shiq – 18, 9, 3, 1.

Tuzuvchi: Foziljon ORIPOV

Aziz qizlarjon! O'qish davri boshlanib, shirinliklar pishirishga biroz vaqtinuz yetmay qolyaptimi? Aslo qayg'urmang. Bugun sizlarga kamxarjli, oson va tezda tayyorlanadigan yong'oqli pirogni o'rgatamiz.

YONG'OQLI PIROG

Buning uchun bizga: uch dona tuxum, 1 stakan shakar, bir chimdim tuz, 250 gramm smetana, 1 choyqoshiq iste'mol sodasi, bir choyqoshiq limon kislotosi, bir yarim stakan un, 100 gramm qora mak hamda 200 gramm chaqilgan yong'oq mag'zi kerak bo'ladi.

Ish avvalida uchta tuxum, shakarni solib, yaxshilab aralashtriramiz. So'ngra, tuz, smetana solinadi. Iste'mol sodasini limon kislotosi bilan so'ndirib, uni ham idishga solamiz va 100 gramm mak, un ketma-ketlikda solib, yaxshilab aralashtriramiz. Bo'tqa holatiga kelgan aralashmani kichikroq qolipa solib, 180 haroratda qizdirilgan gaz pechida pishiramiz. Shirinlik pishgunga qadar krem tayyorlaymiz. Kremiga 200 gramm sariyog, yarim banka quylitirilgan sut kerak bo'ladi. Ikkisini yaxshilab aralashtrib, krem hosil qilinadi. Pirogni issiqligida o'rtasidan ko'ndalangiga kesib, orasiga krem suramiz. Ustiga ham krem surib, maydalangan yong'oq mag'zini bir tekilda sepamiz.

Yoqimli ishtaha!

NARGIZA tayyorladi

16-sentyabr 2019